

## Hojii Iimaana Diigu-Kutaa 5

### Description

Kutaalee darban keessatti Rabbiin ala wanta biraatiif silati seenuu fi qalma qaluun (wareegun) shirkii akka taâ€™e ilaalle jirra. Harâ€™as itti fufuun Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uun (mataa gadi jechuun) shirkii akka taâ€™e ni ilaalla. Isin qophiidhaa?

**(B)**-Gara murtii Rabbii oltaâ€™aan ala wanta biraatif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uutti yoo dabarre immoo kuni shirkii zaahiraa (ifatti bahe) irraayyi. Shakkii hin qabu, sujuudaa fi rukuâ€™uni ibaada Rabbi tokkicha shariika hin qabneef taâ€™uu qabaniidha. Namni Rabbi oltaâ€™aan ala kan biraatiif sujuude ykn rukuuâ€™a buâ€™e shirkii hojjatee jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي  
خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

â€œIsa kan gabbartan yoo taatan, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudinaa, Rabbi isaan uumeef sujuudaa.â€• Suuratu Fussilat 41:37

Kana jechuun Isatti waa hin qindeessinaa. Isa gabbaruun keessan wanta biraa gabbaruu waliin isin hin fayyadu. Dhugumatti, Inni Isatti waa qindeefamu hin araaramu. (Ilaali Tafsii Ibn Kasiir 4/104)

Warri beekumsaa gariin ibsa aayata tanaa ilaalchisee akkana jedhan: Namni Rabbiif gabricha qulqulluu taâ€™uu barbaade, Isa malee homaafu hin sujuudin, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudin. Isaan lamaaniin (aduu fi jiâ€™aan) uumamtoota olii gabbaruu irraa akeekachiise, uumamtoonni gadii kan akka dhagaalee, mukkeen, qabrii fi kkf immoo san caalaa [irraa akeekachifamuu kan qabaniidha.] Sujuunni haqa Khaaliqaati. Wanti fedhee haa galu, hundemaa uumamaaf (makhluuqaaf) hin sujuudamu. Uumama keessatti aduun, jiyni, waliyyiin, nabiyyiin, dhagaan, mukni fi kkf wal qixxaatu. [Uumamtoota kanniin keessaa tokkofillee sujuunni hin taâ€™u.]â€• (Ad-Diinul Khaalis 2/53)

Akkasumas, aayat armaan olitti aanse Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akkana jedhee jira:

فَإِنْ أَسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ  
وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾

â€œYoo of tuulan, kanneen (malaaykonni) Gooftaa kee bira jiran halkanii guyyaa Isa qulqulleessu, isaan hin hifatan.â€• Suuratu Fussilat 41:38

Namni Rabbii tokkichaaf sujuude, Rabbii tokkichaaf gadi jedhee fi masakamee jira, gadi of xiqqeessu guutuu fi jaalala galmaan gahe. Faallaan kanaa, nama ibaadaadhaan Rabbiin tokkichoomsu irraa of tuuledha. Ibaada kana keessaa sujuuda. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™maalaa of tuultoota kanniin adabbii nama salphisuu isaaniif waadaa galee jira:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

â€œDhugumatti, isaan Ana gabbaruu irraa boonan (of tuulan), salphattoota taâ€™manii Jahannam seenuf jiru.â€• Suuratu Ghaafir 40:60

(Kana jechuun Ani Gooftaa isaanii qanani adda addaatiin isaan qananiisu taâ€™mee osoo jiru, namoonni of tuuluu isaanii keessatti lixuun Anaaf of gadi qabuu fi ajajamu didan, Guyyaa Qiyaamaa xiqqaattoota fi salphattoota taâ€™manii Jahannamiin ni seenu.[\[1\]](#))

Qurxubiin ni jedha: â€œsujuuda irraa dhoowwame kana wallaalttonni mutasawwifaa yeroo sheekkota isaanitti seenan, dhageefatanii fi araarama isaan irraa kadhatan isaaniif sujuudu aadaa godhatanii jiru. Isaan keessaa tokko akka oduu isaatti haalli yoo isatti cime, wallaallumma isaa irraa kan kaâ€™me miilarratti kufee sujuudaâ€™ carraaqqin isaa bade, hojiin isaas haxaawame.â€• (Tafsiir Qurxubii 1/294)

Ibsa shirkii kanaa ilaalchisee Ibn Al-Qayyim akkana jedha: gosoota shirkii keessaa barataan sheekaf sujuududha. Nama sujuudu fi nama sujuudamufu irraa kuni shirkiidha. Wanti ajaaâ€™iba, akkana jechuu isaaniiti: kuni sujuudaa miti. kuni kabajuu fi gadi of qabuuf mataa miila sheekaa irra kaaâ€™mu qofaadha. Namoota kanniin akkana jedhama: wanta jettan osoo jettanii, haqiiqan sujuudaa: kan sujuudamuuf jedhanii mataa lafa irra kaaâ€™uudha. Haaluma kanaan, sanamaaf, aduuf, urjiif, dhagaaf sujuunni godhamu hundi mataa lafa irra kaaâ€™uudha. (Madaariju Saalikiin 1/344-345)

Ammas, ni jedha: sheekonni jallinnaa Gooftummaaf dorgoman dhufanii barattoota (hordoftoota) isaanii isaaniif jecha akka mataa haaddatan ni miidhagsan. Akkuma isaaniif sujuudu isaaniif miidhagsanii fi maqaa isaatiin ala maqaa biraa itti baasan. Ni jedhan, â€œSheeka fuundura mataa lafarra kaaâ€™uudha.â€• Rabbiin kakadhe! Dhugumatti, Rabbiif sujuudun Isa fuundura mataa lafarra kaaâ€™uudha. Ammas akka isaaniif silati seenan, gara isaanitti tawbatan, maqaalee isaanitiin kakatan ni bareechisaniif. Kuni Rabbii gaditti gooftoolee fi gabbaramtoota isaan godhachuudha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾﴾

Ilma namaa tokkoof Rabbiin kitaaba, hukmii (beekumsaa fi hubannoo seera amantii) fi nabiyyummaa kennee ergasii namootaan, ÆRabbii gadiitti anaaf gabroota taæ™aa.æ• jechuun hin malu. Garuu [kan inni isaaniiin jedhu], ÆKitaaba waan barsiisaa turtanii fi waan qoaæ™ataa turtaniif beektota beekumsa isaanitiin hojjatan taæ™aa.æ• Malaykoota fi nabiyyoota gooftolee akka godhattan isin hin ajaju. Sila Muslimoota erga taatanii booda kufriitti isin ajajaa?æ• (Suuratu Aali-Imraan 3:79-80)

Ibaadan hundarra kabajamtu ibaadaa salaataati. Dhugumatti, sheekonni, warri ulamaaæ™a fakkaatanii fi abbootin salaata qoodatanii jiru. sheekonni salaata keessaa wanta hundarra kabajamaa fudhatan. Innis sujuuda. Warri ulamaaæ™a fakkaatanis salaata irraa rukuuaæ™a fudhatan. Gariin garii yoo qunname isaaf rukuuaæ™a buæ™a (mataa gadi jedhaaf), akkuma namni salaatu Gooftaa isaatiif rukuuaæ™a buæ™a. Moottonni abbaa irree immoo salaata irraa qiyaama (dhaabbannaa) fudhatan. Isaan gabbaruuf namoonni bilisaa fi gabroonni mataa isaanii irra ni dhaabbatu, isaan immoo ni taaæ™a. Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam dhimmoota sadan kana balæ™innaan irraa dhoowwanii jiru. Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudu irraa akkana jechuun dhoowwe: ÆTokko kan biraatiif sujuudun hin malu.æ• Kuni dhoowwamaa taæ™uun amanti irraa dirqamaan kan beekkamedha. Sujuudni gosoota ibaadaa daangaa olaæ™aanaa irra gahan keessaa tokkoodha. Mushrikni kuni gosa ibaada kana ilma namaatiif yoo hayyame, ibaadaa Rabbiin ala wanta biraatiif hayyamee jiraa jechuudha. Akkasumas, yeroo nagaha wal gaafatan mataa gadi jechuun sujuuda. Kana ilaalchise jecha Rabbii oltaæ™aa:

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَادْخُلُوا  
الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَكُمْ وَسَنَزِيدُ

الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾

æYeroo æMagaalatti tana seenaa, ishii irraas iddoo feetanii [nyaata] balæ™aa nyaadhaa, Balbalichas sujuudaa seenaa, æBadii keenya nurraa harcaasiæ• jedhaa, badii keessan isiniif araaramnaati. Warra toltuu hojjataniis [mindaa] ni daballa.æ• Jenne, [yaadadhaa].æ• Suuratu Al-

Baqarah 2:58

Asitti **Balbalichas sujuudaa seenaa**, jechuun gadi jedhaa seenaa. Taâ€™uu baannan, kallacha lafa irra kaaâ€™un seenun hin dandaâ€™amu!

Wanti barbaadame, nafseen wallaaltuun jallattuu taate ibaadaa Rabbii subhaanahu dhiistee uumamtota irraa kan ol guddiste itti qindeessite. Kanaafu, Rabbiin ala kan biraatiif sujuudde, rukuâ€™a buutef, akka salaataf dhaabbatanitti isa fuundura dhaabbatte. Rabbiin ala kan biraatin kakkatte, kan biraatiif nazrii (silati) seente, mataa haadatte, qalma qalte, Mana Isaatin ala kan biraa irra xawaafa gooteâ€™ uumamtoota irraa wanta gabbartu Gooftaa aalamaan wal qixxeessite. Namoonni kunniin daâ€™awaa (waamicha) Ergamtootaa kan faallessaniidha. Isaan warra Rabbitti waa qixxeessaniidha. Wanta warri Rabbiin waliin waan biraa gabbaran guyyaa Qiyaamaa jedhan ilaalchise Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿تَاللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾﴾

â€œRabbiin kakanne! Dhugumatti jallinna ifa bahaa keessa turre, yommuu Gooftaa aalamaatti isin qixxeessinu.â€• Suuratu Ash-Shuâ€™uraa 26:97-98â€• Zaadul Maâ€™aad 4/159-161=gabaabbinnaan)

**Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudun (kallacha (adda) lafa irra kaaâ€™uu) fi rukuâ€™u buâ€™uun (mataa gadi jechuun) shirkiidha.**

Kanaafu, namoonni masqala dhungachuuf qeysif gadi jedhanii fi batakiristaana fuunduratti mataa isaanii gadi qaban, shirkii hojjataa jiru. Kana jechuun Rabbiin waliin qeysotaa fi masqala waaqefataa jiru. Namni Rabbiin waliin waan biraa osoo waaqefatu duâ€™e, Rabbiin irraa araarama hin argatu, gonkuma Gannata hin seenu. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ النَّارُ ﴿١٦٦﴾ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٦٧﴾﴾

â€œDhugumatti, namni Rabbiin waliin waan biraa waaqefate, Rabbiin isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasiseera. Teessoon isaas ibidda. Zaalimootaf gargaartoonni wayiitu hin jiran.â€• Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:72

[1] Maâ€™ariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi -12/403

â€œNawaqidul Imaani al-qawliyah wal amalayahâ€• fuula 272-â€™ Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

---

February 8, 2021

**Author**  
admin